

Hermes Trismegistos

a jeho zasvěcení

NAPSAL

Pierre de Lasenic

NAKLADATELSTVÍ TRIGON
PRAHA

ÚVOD

Tajemná bytost, opředená nespočtem bájí, již Egyptané před několika tisíciletími uctívali pod jménem Ezhovtej, Thovte, Thovt, Toth nebo Thot, která vystupuje v mytologii fénické jako Taautes a které se klaněli již staří Samothrákové, zvana byla řecky Hermes, a ztotožňována později s pánem bohů - Merkurem.

Filosofii, kterou Hermes nebo Thot hlásal, nazýváme filosofií hermetickou, a stoupence jeho nauk hermetiky.

Hermetická filosofie pak, vycházejíc z absolutního a nekompromisního theismu, trojjednosti a idealismu, měla bezesporně základní vliv na kulturu lidskou, od ranných počátků Egypta až po dny naše, korigujíc materialistické aberace čas od času válkami, hladem a jinými pohromami zdivočelého lidstva alespoň do té míry, že zdeptané civilisace mohly si ve chvílích přechodného uklidnění uvědomiti, čím jsou povinny lidství, dějinám a tradici této země.

Jest samozřejmo, že nauky vznešeného Herma nebyly vždy známy pod pravým svým jménem a nesmíme zapomenouti, že vědu o absolutní Pravdě, Síle a Kráse, kterou tento prorok hlásal, nelze vynalézt, ani stvořiti, nýbrž pouze tradovati tak, aby mohla býti lidmi chápána; všechny opravdové kultury, velké filosofie a náboženstva, křesťanství nevyjímaje, ji obsahovaly a obsahují.

Hermetismus byl, jest a bude vždy zásadním protikladem a protiváhou materialistickému atheismu, a bude vždy trnem v oku těm, kteří chtějí dokázati absolutní prázdnotu mimo svět, ježž můžeme svými smysly - ať přímo, nebo pomocí svých přístrojů, vnímati.

Dnešní oficielně vědecký názor na hermetismus možno definovati jako nesoudnou zaujatost, odsuzující před úsudkem. Proč tak naše doba soudí, není nesnadno si vysvětliti, ale jest více než matematicky jisto, že od kelímků moderních suflérů, kteří svářejí třaskaviny, líjí děla a hledají ničivé paprsky, povstanou jednou lidé, kteří poznají, jak byli slepí a malicherní, a jak zbytečně ztráceli svůj drahocenný čas. Dobře parodoval moderní vědeckou horečku duchaplný Francouz Jules de Goncourt, dvěma krátkými větami: „Balony vystoupily tak vysoko, až se dostaly do černé oblohy, kde není nic vidět. A právě tato obloha to jest, kam naše věda nakonec dospěje...“

DÍL PRVNÍ

*Svému bratru, Pánovi Šému,
Neznámému z Memfidy,
A královské Tarut,
Jejž černé oči světlo vidí polední
ve stínu pyramid...*

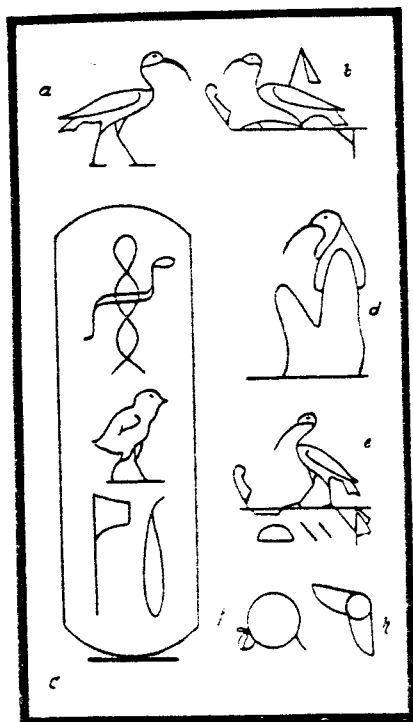
Hermes v historii a tradici

Podle orientálních mythů existovali tři jedinci, kteří nesli jméno Hermes, tři stejně geniální lidé, jimž bylo by možno připisovati tradici, filosofii a učení hermetické: Thovt, Henoah a Thot, čili Hermes Trismegistos.

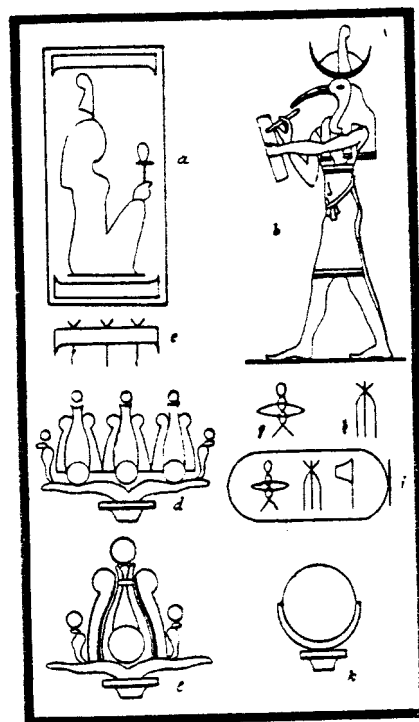
Prvním z nich byl egyptský Ezhovtej, Ezhovte, nebo Thovt, divinisovaný prorok tohoto národa; byl původně uctíván ve Chmunevu, hlavním městě XV. župy hornoegyptské, v nynějším Ešmunem, prý jakožto bůh měsíce. Nazýván byl „Zástupcem Reovým“, „Býkem hvězd“, nebo „Nebeským měsícem“, jak mimo jiné můžeme se dočísti na soše Cheriufově.

Symbolisován byl Ibisem, nebo lidskou postavou s hlavou ibisí. (Tab. I. a, b, d.) Thovtovo původní jméno Dhuti, Zhuti (Tab. I. c) nebo Thuti označuje významově bytost, která, jest definována vlastnostmi Dhu, nebo která se na toto dhu vztahuje. Jest velmi pravděpodobno, že zmíněné slovo označovalo původně ibise samotného. Pozdější znak (Tab. I. e) — ibis, zobrazený na božské podložce a doplněný koncovkou ti, tj, nebo tâ znamenal boha Thovta v užším slova smyslu. Výraz dhu s významem ibisovitého ptáka není však naší egyptologii znám, a přestal takto býti užíván pravděpodobně tím okamžikem, kdy ibis se stal symbolem Thovtova božství.

Egyptský Thovt byl vynálezcem počtů, svatého písma, svaté řeči a všeho vědění. Sousoší Amenemopetovo, jež dnes jest umístěno v berlínském museu pod číslem 6910, nese nápis, ve kterém Thovt nazýván jest Pánem božské řeči, Pisatelem devatera bohů a Knížetem pravdu určujícím. Mnozí ze starších badatelů odvozují původ jména Thovt od egyptského Thoyth (?) což prý značí sloup; jelikož pak na kamenných sloupech egyptských chrámů bylo psáno, byl prý sloup představou vědění, které personifikoval bůh Thovt. Jest samozřejmé, že tento názor, jako mnoho jiných filologicko-etymologických spekulací není dnes opodstatněn, a nezdá se býti pravděpodobným s ohledem na to, že původní jméno tohoto boha bylo Ezhovtej, nikoliv Thovt.

Tabulka I.

Tabulka II.

Téhož boha uctívali, jak jsme se již zmínili, i Féničané; nazývali jej Taautus a stavěli jej bezprostředně vedle Kronose — Molocho, považující Taauta za vtělenou, inkarnovanou bytost. Byl Féničanům taktéž vynálezcem jejich písma a vědění a podle pověstí dal napsati zákon sedmi Kabirům (polobohům, pravděpodobně míněny jsou tímto planetární inteligence) na posvátné tabulky, sestavil znaky žvlů a založil esoterní učení.

V mysteriích samothráckých nazýván jest tentýž bůh Taautes, a byl uctíván jakožto prostředník mezi dvěma božstvy fénického původu — Molochem a Astarté, to jest sluncem a měsícem.

Řekové jmenovali Thovta Hermes. Původním významem tohoto jména byla spojovací, provozovací nebo exekutivní síla božstev. Vznik jména Hermes odvozuje dr. Volmer od řeckého eiro a harmonie; eiro značí provozovati, vykonávati, přidávati. Tedy vyrovnaný projev, nebo účinek.

Hermes byl prabohem nejstaršího řeckého kmene Pelasgů a jelikož jeho charakter byl přímo, aktivně působící, pozdější řecká mytologie opředla jej řadou bájí, takže mohl být ztotožněn s poslem bohů — Merkurem.

Markýz Saint Yves d'Alveydre dokazuje, že Vedha, Budha a Hermes jsou synonyma. Znak K v posvátném jazyce rudých Atlantoců psaný sdola nahoru znamená prý Ki-va-t: Ki — láska, va — pohyb a t — všeobecný duch.

Tedy poznání, vědění ve své kosmické podstatě. Slovo $\text{HPMH}\Sigma$ jest prý komentářem zmíněného znamení a čte se zleva napravo při svém smyslu zjevném, zprava nalevo ve svém smyslu skrytém.

Jiný rozbor hieroglyfu merkurova jest rozbor, zvaný alchymický: \odot slunce, D měsíc a + spojovací znaménko. Slunce, oplodňující duchovní princip, měsíc, vjímavá, tvárlivá schopnost ženská a kříž, posvátné T nebo tau, A , symbol skladu, vespolečnosti, scelení a vzájemného působení.

T nebo tau připomíná též souhvězdí Jižního kříže, nazývané obyvateli Tichomořských ostrovů Tehua, z čehož prý vznikl polynézský název Tahiti. Thor, nordické božstvo, Tehua a Thovt zdají se míti skutečně etymologicky stejný původ, ač filologické poznatky v jazyce staroegyptském tomu odporují.

Třetí výklad spojuje Herma s fébickým a isidinským býkem O , jenž ovládá čtveřici žvlů; znamení býka ve svém hieroglyfickém tvaru skutečně v sobě zahrnuje znaky obou vyrovnávajících se protikladů — a toto řešení vysvětluje, proč Thovt byl zván ve staroegyptských nápisech Nebeským býkem.

Názor, že by byl Thovt starým Egyptanům bohem měsíčním, jest ovšem produktem exoterního učení egyptského, vzniklým z potřeby personifikovati abstraktní idey na úrovni vjemu. Moderní egyptologie doslovným výkladem exoterně redigovaných nápisů egyptských i tento názor samozřejmě převzala. Jedním z důkazů, že Thovt nebyl zasvěcenci pokládán za boha měsíčního v užším slova smyslu, jest obraz slunečního kotouče (Tab. I. f) nebo slunečních křídel (Tab. I. h). jež jeho jméno a jeho symbol velmi často doprovází. Býk hvězd nebo Nebeský měsíc poukazují sice zřejmě na existující planetu, ale nutno též uvážiti, že Thovt byl pokládán za prostředníka mezi bohy, exekutivní sílu THN, (Tab. II. c), jež značí blesk, lesknouti se, světlo, přírodní sílu v širším slova smyslu. Poznámka o měsíci se týká tedy pravděpodobně nikoliv nebeského tělesa samotného — měsíc býval vždy zasvěcován bohyním, ať už jest to Isis, Ištar nebo Astarté — nýbrž jeho světla, jež jest skutečně prostředníkem mezi zemí a nebeskými tělesy a které má, na rozdíl od záře sluneční, tu přednost, že neruší pohled na hvězdy a mění svoji sílu v pravidelných obdobích podle fáse jeho zdroje. Nebyl tedy Thovt bohem měsíce, nýbrž bohem světla, které září v temnotách, personifikovaným astrálním světlem ve své nejjistší podstatě, světlem, kterým

jest vědění, kultura a krása vůbec, světlem, bez něhož bychom nic neviděli a nechápali v temných hlubinách života.

Za druhého Herma bývá pokládán Edris nebo Henoah, hebrejsky Chanóh, jež staří Chaldejci zvali Duvanai, t. j. „Veliký Moudrý“, Arabové Uriai.

Žil prý tisíc let po Adamovi, byl potomkem Sethovým, jedním z deseti židovských praotců před potopou, synem Jaredovým a otcem Methúšalachovým (Methusalem) a měl býti největším mudrcem své doby na této planetě.

Tradice židovská považuje Henoaha za původce písma, matematiky a astrologie a podle starozákonní legendy byl vzat ve věku 365 let za živa do nebes.

Hermes třetí byl prý Egyptanem, žijícím za časů Mojžíšových v Egyptě. Zveřejnil částečně esoterní učení a filosofii Thovtovu a napsal díla, jež jsou vrcholem všeho, co člověk vůbec může vyjádřiti. On pokládán bývá za učitele a zsvětitele židovského proroka Mojžíše a esoterní tradice tvrdí, že tento Hermes dal podnět a základ k vytvoření geniálního systému židovské kabbaly. Arabové nazývají jej Hermes al Mothaleth. Tomuto Hermovi dali prý pak alchymisté atribut Trismegistos, latinsky Termaximus, to jest „Tříkrát veliký“.

Nehledě již k citovanému vykladu doktora Volmera, vznik jména Hermes dá se odvoditi i od jména egyptského boha Hora, HR (Tab. II. g) a hlásky M S (Tab. II. h), značící roditi, vydávati, nésti nebo sázeti. Celé jméno lze tedy správně hieroglyficky přepsati jako naznačeno v tab. II. i. Hor, v sefirotické gradaci symbol kontaktu příčiny s fyzickým účinkem, styčný bod sféry metafysické se sférou hmotnou, obraz Pravdy, definován jest silou MES: M — hlubina, Prapříčina, S — usměrnění. Tedy tímto klíčem možno opsati význam celého jména asi následovně: Usměrnění účinku působením na známou příčinu. Užijeme-li naproti tomu exoterního významu hlásky MES, mohli bychom jméno Hermes vyložiti jako: „Příčinu vyjevující“, „Nositel Pravdy“, nebo „Ten, jenž Pravdu vydává“.

Velký počet egyptských nápisů střední i nové říše bývá též označován slovem Tech, Techni, nebo Techu, jež značí srdce, nebo ibise, symbol převahy osudových vah. Horapollon píše o tomto předmětu: „Chcete-li napsati ‚srdce‘, nakreslete obraz ibise, neboť tento obraz zasvěcen jest Hermovi, pánu celého srdce a chápání.“

Původ pozdějšího Hermova atributu „Tříkrát svatý“, Trismegistos, vysvětlován bývá různě; podle jedněch autorů vznikl tento titul z prvních kapitol jeho díla, jež pojednávají o trojjedinosti, jiní soudí, že jest to narážka na trojitou práci Velkého díla. Paracelsus (Aurora Ph.) poukazuje na trojitý úřad krále, proroka a kněze, sloučený v osobě Hermově; nejpravděpodobnější jest však, že atribut trismegistos vznikl jednak z pramenů egyptského esoterismu, jak možno i dokázati původními obrazy Thovta, jenž ve většině případů bývá zobrazován s trojitou, tak zvanou thovtovou korunou (Tab. II. d) vedle korun jiných, zakreslených v tabulce II. e, k, jež pravděpodobně sloužily ke zdůraznění tomuto symbolu odpovídající vlastnosti; jinak možno zmíněný titul vysvětlovati jako narážku na tři historické osoby, které pode jménem Hermes nebo Thot hlásaly hermetickou filosofii.

Otázka existence Hermovy jest více než uspokojivě zodpověděna nespornými důkazy starých památek i tradice řady, od sebe do jisté míry oddělených kultur.

Problém, zda Hermes, nebo Thovt byl osobou jednou, nebo několika jedinci, žijícími v různých obdobích dějin, nelze však odbýti kategorickým názorem a nutno se omeziti na pouhé citování základních hypotéz tímto tématem se zabývajících:

Theorie první: Thovt, Henoah a Hermes byli tři různí jedinci geniálního ducha, žijící v různých dějinných obdobích, zsvětění do nejvyšších esoterních, člověku dosažitelných problémů a tradující jednu a tutéž nauku, jež ve své essenci jest u všech kultů a všech náboženstev stejná. Manethon cituje egyptskou legendu, podle které první Thovt napsal

před potopou na kamenné desky posvátným písmem základy všeho vědění; po potopě druhý Thot přeložil prý vše, co tyto desky obsahovaly, do běžného jazyka.

Podle druhé theorie Thovt, Henoch a Thot-Hermes jsou jednou a toutéž osobou, projevující se v různých, chronologicky blíže následných dobách.

Podle pozoruhodné hypotézy t. zv. panbabylonské, Henoch byl totožným se sedmým králem babylonským, Enmeduranki-m, o němž se zmiňuje též babylonský kněz Berosos, ve svém díle „Ta Babyloniaka“. Enmedurankimu bylo prý bohy svěřeno veškeré vědění, aby je podle potřeby tradoval svým poddaným.

Starobabylonský magický spis, zvaný Šurpu, mluví o „deskách“ (knize) a schopnosti „chopiti se cedrové hole“, jež dali tomuto „miláčku bohů“ nadpřirozené bytosti. Desky jsou analogii Henochovy, po výtce Thovtovy knihy, hůl-žezlo připomíná magickou hůl Hermovu nebo Thovtovu. (Blíží viz: Dr. O. Eliáš, Magie a démonologie ve staré Babylonii.)

Třetí theorie tvrdí, že Thovt byl jen jeden, a žil před potopou v původním distribučním centru základních světových kultur. Tímto střediskem mohla být Atlantis, nebo jiná přírodní katastrofou postižená pevnina. Pak ale Ezhovtej, Henoch a Hermes jsou mytologickou reminiscencí na jednu a tutéž osobu, která dala současně všem potopu překavším národům v jejich společné pravlasti kulturní základy božské filosofie a řeči.

A konečně podle poslední, nejsušší, theoreticky nejprostší, prakticky však nejnesnadnější a neabsurdnější, tedy tak zvané „vědecké“ theorie, vyšlé z mozků ducha popírajících lidí, Hermes i Thovt jsou bytostmi vybájenými, bytostmi, jejichž domnělou existenci si lidská fantazie nasugerovala.

O Hermovi napsána byla celá řada nejpodivuhodnějších domněnek a legend. Jedněmi považován byl za vtěleného d'ábla, jiní vysvětlovali jeho magickou moc jeho božským původem. Plutarch (de Iside et Osir.) pokládá Herma za tvůrce harmonie, Diodorus připisuje mu zavedení měř a vah, Platon a Klement Alexandrijský dávají mu atribut otce matematiky a astrologie, Aelianus odvozuje od Hermových nauk celý světový řád a považuje jej za tvůrce veškeré pozdější vědy a umění.

Seostrisova cedrová loď, jež podle zprávy Herodotovy obložena byla zevně stříbrnými, uvnitř zlatými pláty, historický fakt, že až do šestnáctého století před Kristem mělo zlato v Egyptě tak malou cenu, že masivní zlaté nástroje a nádoby byly postříbřovány, a nesmírné bohatství této země, kdež, jak píše soudobí kronikáři, bylo zlata jako písku v moři, bylo vysvětlováno jako důsledek Hermova alchymického umění. Homér, Philon, Jamblichos, Eusebius a řada jiných autorů traduje toto přesvědčení a sám středověký Paracelsus pokládá Herma za nejproslulejšího z lidí a otce všech filosofů a mudrců, alchymistu, který dospěl k nejvyššímu umění filosofického kamene a znal střed a původ všech věcí.

Sepsati nespočítatelné množství komentářů a poznámek soudobých i pozdějších autorů, obírajících se problémem Hermovým, není ani v moci jednoho člověka; proto závěrem ke kapitole o osobě Hermově uvedli jsme pouze krátký citát staroegyptský, slova, kterými bůh Re, opuštěn a zneuznán pokolením lidským, mezi nímž až dosud přebýval, skládá svoji vládu nad touto zemí do rukou Thovtových před svým odchodem z této země:

„Tebe ustavuji svým zástupcem, neboť odcházím svítiti duším do duatu. Vládni všem, kteříž zde na zemi žijí, i nepřátelům našim.“

„Tebe ustavuji svým zástupcem, a dobře se mi povede, když ty zde budeš vládnouti. Mými posly sděluj lidu vůli svou, a tvá ruka i na bohy pravěku vztáhnuta býti může, byť by i byli větší tebe...“

„Tebe ustavuji svým zástupcem: Světlem tvým a tvojí krásou dám ti obsáhnouti oboje nebesa, a zraky všech, kteříž tebe uvidí, otevřeny budou na věky.“*

A zdaž nepřipomíná tento text, starý více než tři tisíce let, slova Kristova z Nového Zákona:

„Tobě dávám klíče od království nebeského: cožkoli rozvážeš na zemi bude rozvázáno i na nebi...“

Legendární „Tajemství Tří“ skryto jest v problému dvou trigonů, jež jsou jediným klíčem k matematickému řešení všech esoterních záhad: Trigon vědění a Trigon citu.

Oba skládají posvátný hexagram, odvěký symbol rovnováhy, života ve smrti a smrti v životě.

Dva trigony: první z nich tvoří tři Tothové — Hermes Trismegistos, vrchol vědoucího lidství, jehož devisou jest život poznáním;

Druhý trigon realizuje na zemi na zemi život láskou.

Báje o zrození egyptského Hora ožívá znovu v betlémských jeslích a tři mudrci, sledující hvězdu proroka lásky, jsou starým obrazem třikrát mocného Herma.

Tři vědoci jdou ke třem milujícím, aby obětovali poklady své moudrosti vševápné lásce a aby rozzářili hvězdu odvěkého proroctví, hvězdu, jejíž světlo nezhasí ani zánik všech stávajících kosmů...

Tajemství Tří: Nezměnitelné absolutno Krásy, Vědění a Síly, universální náboženství tisíce tvorů, a přece všude stejné, tón, jenž zní ve všech melodiích bytí, Pravda, která od věků rozechvívá prostor nad lidskými vzlyky a ruinami jeho velikášství, aby splétala vlákno osudu, nesoucí břímě záměrů Věčné Prapříčiny, kabbalistického En Sof — Toho, jenž není...

* v. př. z nápisů hrodek faraonů XIX. až XX. dynastie.

DÍL DRUHÝ

Hermetická filosofie

Učení tří zmíněných Hermů jakožto celek nazýváme hermetismem, nebo filosofií hermetickou. Analogicky podle tří proroků, kteří ji hlásali, dala by se tato dělit na tři samostatné oddíly vzájemně se doplňující.

Filosofie Herma prvního, Ezhovteje nebo Thovta, rýsuje geniální plán celého díla, počíná genesí, stanoví základní zákony dění a tvoří ideu isiasmu, do níž vloženy jsou estetické a morální prvky takové hloubky, že až dosud všechna nově vzniklá náboženstva z nich čerpala, aniž by je dovedla plně zhodnotiti.

Druhý Hermes — Henocho — zpracovává dílo svého předchůdce na sféře sociální a rozvíjí Thovtem v bohu Horovi personifikovaný přechod příčiny do účinku v alegorických legendách do pozoruhodných detailů.

Hermes Trismegistos, „druhý Uriai“ Arabů kodifikuje pak díla svých předchůdců a aplikuje jejich závažné ideje na člověka i všechno fyzické bytí.

Tři králové biblické legendy přinesli novorozenému mesiáši tři symbolické dary: Kadidlo, myrrhu a zlato. První jest zdroj vůně bohů, symbol Thovtův, jenž obrátil lidské zraky k nebesům a dal člověku učení o Tvůrci všehomíra; myrrha, droga smrti, mast, jíž balsamovali staří své mrtvé před branou neznámého světa, připomíná Henocho, pro něhož smrt jest zrozením a zrození smrtí, Zlato — Hermes Trismegistos — syntéza tří jest pak alegorií koruny vědoucího člověka — maga, jenž promítl svoje vědění do zemského bytí.

Přímý, písemný materiál ke studiu hermetické filosofie nezachoval se do naší doby od žádného z jejích autorů.

Učení Herma prvního, Thovta, dá se poměrně nejsnadněji zrekonstruovati z esoterismu staroegyptského, neboť Ezhovtej pokládán byl za tvůrce veškerého náboženského i vědeckého esoterismu této země.

Filosofie Henochova — druhého Herma — skrytá v alegorických legendách, zredivogována byla ve druhém století před Kristem a zdá se býti původní až na některé apokryfické vložky.

Hermes třetí, jemuž tradice připisuje sepsání celé řady děl, jest nejnepřístupnější, a ze spousty podvržených, jeho jménu později vydaných spisů možno uznati za dokazatelně pravdivé pouze několik vědeckých aforismů, jež ale jsou skutečnou kvintesencí rozsáhlého vědění.

Thovt

Nesahá-li existence prvního Herma až do doby atlantské, jest vznik jeho učení prastarý a počíná ještě v dobách, jež ještě do nedávna naše věda nepočítala za historické.

Již nejstarší hieroglyfické nápisy mluví o knize Thovtově, jejímž obsahem by bylo prý možno očarovati nebe i zemi, rozuměti řeči a myšlenkám všeho živého,

„viděti Rea zářícího na nebi s jeho desaterem bohů i lesknoucí se měsíc a třpytivé hvězdy v jejich pravé podobě,“

a mrtvé křísiti, jak učinil i Neferkeptah zmíněný v demotické legendě o Chamusovi. Kniha mrtvých, zvláště pak kapitoly 68 a 94 odvolávají se ve svých obřadných formulích přímo na knihu Thovtovu jako na nejposvátnější a nejvzácnější majetek praotců a bohů, relikvii ceny a působivosti tak nedozírné, že těžko bychom dnes našli analogického porovnání v jiných náboženských systémech.

Nejdůležitějšími, nám známými hodnotami esoterní filosofie Thovtovy jest osm základních theoremat, jež ke konci této knihy budeme podrobněji definovati:

1. Neosobní bůh.
2. Kosmologická genese.
3. Evoluční zákon polarisace.
4. Zákon o síle slova a představy.
5. Zákon lásky.
6. Zákon oběti.
7. Zákon analogií.
8. Zákon periodicity.

Egyptská genese spočívá na Thovtově sefirotickém dělení podle čísla devět. Devíti etapami prochází emanace božské Praprůčiny, než dojde ke stvoření člověka.

Těchto devět základních etap personifikuje Thovt devíti bohy — tak zvaným božským devaterem. Devítka, podle ternárního klíče, symbol vědění, číselná hodnota hebrejského písmene teth, to jest Toth, a posvátného jména Tehor, není číslem náhodně zvoleným: nejenom pozdější esoterismus řecký (devět mus, devět archontů) a křesťanský (devítinásobné zjevení Ježíšovo po jeho smrti), ale i staré legendy mexické, chronologicky Starému Egyptu ne příliš vzdálené, potvrzují universální význam této hodnoty analogickým případem: Podle staroaztécké legendy král acolhuacanský Nezahualiojotl postavil na vrcholu devítistupňové pyramidy chrám bez obrazu, jež zasvětil bezejmennému bohu Tloque Nahnaque, čili „Ten, jenž není a jest všechno v sobě...“ Svým synům poručil pak král, aby uctívali jedině tuto neosobní bytost, „místo bohů lidské podoby, jež stvořila potřeba omezeného lidu...“

Na rozdíl od geocentrických genesis, jako jest starotibetská, aztécká a jiné, genese Thovtova je konstruována kosmologicky.

Jak první předpoklad staví egyptský esoterismus neosobní, nepředstavitelnou bytost, stojící mimo prostor, čas a hmotu a nazývá ji Nun, Pravodstvo, představově identické indické Nirváně.

Z tohoto Pravodstva vynořil se první bůh — Atum — Zánik, bytost potrojná a hermafroditická.

Atum, oplodniv sama sebe, zapříčinil první předpoklad nám chápatelného bytí a života, Prostor Tefnut a plynnou látku — éther — Šov.

Éther, plyn, oplodněný prostorem, jenž jej definoval, srazil se pak v kompaktní hmotu, kterou Šov rozdělil na nebeská tělesa — Nut a zemi — Geb. Fysicky vyjádřeno, prahmota, letící prostorem roztránila se výbuchem plynu, jež obsahovala na řadu menších těles — planet a tím vznikl život takový, jak jest až dodnes: Z hermafrodita staly se dva plodivé prvky, vzájemně se přitahující: kladný, mužský a záporný, ženský.

Země, spojivši se se zápornou planetou, přijala od ní své plody: z hvězdného prostoru sestoupila na zemi příroda, Eset a Nebthet, život — Usire v a smrt — Sutech. Příroda, analogicky jako kladný život a kladná smrt jest podvojná ve své zápornosti: Genetická (Eset) a receptivní (Nebthet).

Tak jako život živí se smrtí, udržuje se i příroda věčným cyklem nebo cirkulací tím způsobem, že přijímá stále zpět to, co byla na druhé straně jednou vydala.

Fysický život individua zaniká smrtí a zanikl by snad zcela, kdyby nebylo přírody v užším slova smyslu. (Ducha přírody.) Ale příroda dovede křísiti i tam, kde smrt nastoupila dokonale svoji vládu. Thovtova legenda jasně vystihuje tento zákon, sdělujíc jej zasvěcencům ve formě pozoruhodné alegorie:

„Usirev - život byl zavražděn a roztrhán Sutechem - smrtí. Ale příroda - Eset shledala všechny části jeho těla, dala je spojití, snesla se na ně v podobě nevinné holubice a počala a porodila Hora.“

A tak vznikla koruna zemského stvoření, obraz božské trojice, Cheprer-Re-Atum, Hor, člověk jako idea. I on často bývá porovnáván se sluncem, jako jeho bůh — a zcela po právu: má svoje východy zrození, má poledne životů a má i západy smrtí...

Jeho otcem byl mrtvý bůh, ale jeho matkou nesmrtelná, věčná příroda, zářící Isis...

Zanikla by příroda, kdyby vymizel život? „Nikoliv!“ odpovídá nám veliký Thovt přes oceány dnů: „Příroda snoubí se se životem a smrtí, ale ona jest více než život, více než smrt a více než vy všichni, bláhoví, kteříž z jejích rukou nevědomky přijímáte dary této země...“

Co jest tedy příroda?

Příroda jest nehmotná a nepostižitelná Věčnost, Příroda jest Mateřství a Příroda jest Láska.

Citovaná kosmologická genese, definovaná devaterem, stanoví v základě pojem neosobního boha, kosmického dění, zákon polarisace, Bytí a Nebytí. Devět zbožněných jevů, jimiž božský Thovt dává lidstvu nahlédnouti do úrovně příčin, a jež možno vykládati z celé řady jiných hledisek, nazývá egyptský esoterismus Malým devaterem, na rozdíl od devatera, zvaného velké, jež jest již prodloužením předchozí sféry na Hora jako ideu a Hora jako bytí lidského. Horem počíná historie člověka, který se obětuje jako zářící symbol inkarnované lásky božské Isidy, obraz, jež naše doba personifikuje Marií ve svém nejvyšším, nejčistším a nejvznešenějším poslání milující matky.

Legenda o Isidě skrývá v sobě trojitě arkanum lásky, revokované křesťanským mesiášem: Láska, jež plodí, láska, jež udržuje a láska, která křísí. Mythus Horův ukazuje pak člověku cestu k boholidství — ideálu, který stojí vysoko na Golgotě oběti; bojem zneplodňuje zlo — Sutecha, čímž fixuje zemské dění a zemskou tvorbu ve vrcholném ohnisku tvorstva této planety — člověku. Obětí kupuje Hor svou existenci a křísí otce, jenž ho zplodil. A ten, jenž jest jeho otcem, jest teprve bohem naším — jediným, jež můžeme dokonale chápati, jest podmínka i našeho bytí a Bytím námi podmíněným ve věčnosti, personifikovaným ideálem srdce a rozumu, života a nesmrtelnosti.

Nejtěžším, a pro každý esoterismus nejnesnadněji definovatelným problémem jest tajemství Nebytí, jedenáctý plán z celkových dvanácti, jimiž možno definovati morálku toho kterého náboženství. Kultura semitská i arijská vynechává prostě dva poslední body jako nedosažitelné, spokojujíc se pouze soustavou dekalogickou, t. zv. desaterem.

Thovt nevyhýbá se však této otázce a odpovídá na ni personifikací Sutecha, tak přesně, jako snad dosud žádný z velikých zasvěcenců; egyptské jméno „nuk pu nuk“ – „jsem, kterýž jsem“, jež opakuje bůh Israele Mojžíšovi u hořícího keře, jest definice Usireva, boha kladu a boha života. Ale existuje i cesta druhá, Cesta Nebytí, cesta, kterou zneplodnil Hor. A touto cestou jest Thovtův Sutech. Není zlem ve smyslu abstraktním — jest záporom života, jež my lidé, podmíněni kladem, musíme za zlo pokládati.

„Jsem Sutech, Nebytí mezi bohy,“

praví osmá kapitola knihy mrtvých; a tamtéž praví Usirev svému mstícimu se synu:

„Zastav Hore! Sutech připočten je k bohům!“

Jak vznešený, čistý a pravdivý jest tento názor vedle fanatické demonomanie středověkého kleru!...

Pro toho, kdo dovede chápat filosofie prvního Herma, jest nevyčerpatelnou studnicí možností a skrývá v sobě řešení téměř všech esoterních problémů dob pozdějších. K jejímu podrobnému rozboru nestačí lidský život; nelze psát o moři písku tak, aby každé jeho zrnko — drahokam — mohlo býti posuzováno zvláště.

Nejhlubší a nejobsažnější z filosofických nauk obsahují v sobě vždy odpovědi i na otázky nejméně předvídané, byť i by tyto filosofie nebyly stvořeny k jejich zodpovídání.

Kodifikovaný text Egyptské knihy mrtvých obsahuje více než čtyři sta jmen bohů. A přesto zůstává egyptské náboženství přísně monotheistickým, a každá z těchto představ ukazuje na střed obrovské kruhové oblasti, jejíž obvod skládá. Střed pak jest jediným skutečným bohem, jež možno chápati a vzývati v tolika představách. Jest velmi pravděpodobné, že uvedená číslice nevyčerpává skutečný počet antropomorfních bytostí, jež my nazýváme egyptskými bohy; jsme však přesvědčeni, že množství ideových aspektů, jež toto číslo může zploditi v oboru esoterní filosofie, přesahuje daleko vše, co si můžeme představit a obsahuje v sobě prvky všech filosoficko-náboženských směrů pozdějších, až po doby naše. Základy učení platonského, gnostického, kabbalistického, budhistického a křesťanského a mnohých jiných, dají se zcela přesně identifikovati na jednotlivých bodech tohoto zázračného „bohokruhu“, a genetická i mesiášská legenda naši víry jest předurčena již pouhým Thovtovým devaterem, jehož legendy tři tisíce let před Svatým Janem tradovaly již tehdy starou nauku o „Slově, jež tvoří“, vypravující o Reovi, jehož každé slovo realizuje neprodleně svou představu na zemi a stává se inkarnovaným bytím.

Přešla doba slávy Starého Egypta, zmizely květy ze zahrad chrámových, a tam kde stávaly kdysi hrdé paláce, bázlivý šakal vyje za noci svou píseň pohřební...

Ale Slovo zůstalo.

Slovo Thovtovo, projev boží, Slovo, jež jest Cestou, Slovo vědění.

Jeho silou Egypt v ruinách zakletý, stává se otevřenou knihou tomu, kdo dovede je chápati.

Dále mluví k lidu mlčící sfinx, jež noří se do písku na pokraji pouště smrti, očekávajíc úsvity Nového Rána.

A když uprostřed egyptských nocí vítr se na poušti utiší, když šakalové zmlknou a vzduch se rozechvěje ve svitu měsíčním, tu proniká do srdce člověka tichý šepot věků, šepot beze slov — modlitba, kterou před věky synové Khemi personifikovali svého Otce Vědění:

„Jsem, který jsem; jsem čas v Čase, v němž jest to, co Jeho jest, jsem jeden v Jednom.“

„Můj jest včerejšek a Věky Vidoucí jest moje jméno.“

„Jsem Pramenem v pustinách života:“

„Zapečetěn jsem pro toho, jenž mluví, a mlčícím otevírám brány svojí moudrosti.“

„Jsem Thovt, Vědění a Život, a Světlo jsem, jež svítí v pustinách...“

Henoch

Filosofie druhého Herma zachovala se nám v Knize Henochově, zredigované pravděpodobně v posledním století před Kristem z prastarých pramenů. Původní text byl asi aramejský, odtud bylo pak dílo přeloženo do ethiopštiny. Roku 1773 objevil tuto knihu Bruce v Habeši a převezl ji do Anglie. Texty přeloženy byly po prvé roku 1838 Laurencem pod titulem „*Libri Enoch versio Aethiopica*“, načež následovala celá řada překladů do všech kulturních jazyků.*

* Do češtiny Henochova kniha ještě přeložena nebyla. — Není již pravdou; viz *Knihy tajemství a moudrosti I.*, Praha 1995 - nakl. Vyšehrad

Celé dílo složeno jest ze 108 kapitol, z nichž moderní kritika považuje kapitoly 1 až 36 a 72 až 105 za původní, ostatní pak za apokryf pozdějšího původu. Vzhledem k tomu, že exoterním obsahem odchyluje se kniha Henochova od základních biblických textů, nebyla pojata do sbírky uznaných kanonických knih a prohlášena za apokryf.

Styl tohoto díla jest těžký, hutný, formy apokalyptické, připomínající nápadně novozákonní text zjevení svatého Jana. Rozsáhlé opisy a líčení nabitá hlubokým symbolismem poutají svou neobvyklou vazbou plán esoterní s vnějším tak mistrně, že zcela po právu nazývá německý profesor Kautsch Henocha starozákonním Dantem.

Henoch, jako všichni Hermové, uctíval neosobního, nepředstavitelného a nedefinovatelného boha, jehož jmenování vyhýbal se širokým opisem. Odtud vznikl nový, moderním badatelem Max Müllerem zavedený výraz „henotheismus“, na rozdíl od monotheismu — jednobožství, jež omylem bývá pokládáno za znak pokročilejšího náboženství, kde představa boha váže se již na určitý pojem, definici, po případě i obraz.

Exoterním obsahem dělí se kniha Henochova na dvacet dílů, z nichž první zahrnuje v sobě kapitolu 1–5, druhý 6–11, třetí 12–16, čtvrtý 17–21, pátý 22–36, šestý kapitolu 37, sedmý 38–44, osmý 45–57, devátý 58–59, desátý 60–64, jedenáctý 65–69, dvanáctý 70–71, třináctý 72, čtrnáctý 73–75, patnáctý 76–82, šestnáctý 83–84, sedmnáctý 85–90, osmnáctý 91, devatenáctý 92 až 105 a dvacátý díl kapitolu 106 až 108.

První díl knihy Henochovy jest jakýmsi úvodem, v němž Henoch mluví o svém vidění, ve kterém jsou odhaleny osudy budoucího lidstva.

Ve druhém díle popisován jest pád andělů, kteří smísivše se s dcerami lidskými, zplodili s nimi nestvůrné obry, naučili lidi skrytému umění a tím zavinili i vznik bezbožnictví, pýchy a poklesku mravů na zemi. Na stížnost čtyř spravedlivých andělů rozhodne se bůh zahubiti svůdce a dá čtyřem zmíněným duchům různé úkoly, jimiž má býti rozsudek vykonán.

Díl třetí: V nebi dlící Henoch, „Písař Spravedlnosti“, jest poslán Pánem na zem, aby sdělil provinilcům rozsudek. Tito prosí nejvyšší Sílu o milost, ale jsou odmítnuti a bůh poučuje Henocha ve vidění, že jediné přimluva svůdců za svedené mohla by míti účinku, nikoliv však přimluva svedených za svůdce. Krátce a na věky potrestáni jsou padlí andělé a z obrů lidmi zplozených stávají se zlí duchové, bloudící po zemi až do příštího soudu.

Ve dvou dalších dílech líčí se cesty Henochovy, jenž veden nejvyššími duchy, odkrývá tajemství přírody, vesmíru, dobra a zla.

Šestý díl jest předmluvou ke třem následujícím obrazným líčením, obsaženým v díle sedmém až dvanáctém:

Obraz první (kap. 38–44): Henoch prochází světy spravedlivých a vidí nekonečné davy bytostí před tváří boží. Poznává síly Páně, personifikované čtveřicí andělů a poznává sílu slova a jména na něž slyší všechny planety i živly.

Obraz druhý (kap. 45–57) jest mesiášským proroctvím a předpovědí vyvoleného Syna Člověka; líčí osud těch, kteří zapírají jméno Pána a Duchů.

Obraz třetí (58–71) popisuje účinek posledního soudu a tajemství hromu a ohně božeho.

Díl třináctý, čtrnáctý a patnáctý obsahuje pojednání astronomická a nauku o oběhu nebeských těles, Henochovi sdělenou andělem Urielem. Kapitola šedesátá druhá, verš první, cituje titul tohoto díla slovy:

„Kniha o oběhu světél nebeských a jejich stavu podle tříd, podle jejich vlády a jejich času, jejich jmen a původu a jejich měsíců.“

V díle šestnáctém, sedmnáctém a osmnáctém obsažena jsou dvě vidění Henochova z doby před jeho putováním. Psána jsou ve formě řeči přímé, v níž Henoch mluví ke svému

synu Methúšalachovi, a v díle osmnáctém celému svému potomstvu, aby je varoval před budoucími událostmi.

Díl devatenáctý a dvacátý (92–108) obsahuje:

- a) pojednání o deseti světových „týdnech“ nebo obdobích,
- b) varování a hrozby Henochovy,
- c) dva dodatky, z nichž první vztahuje se na praotce Noe a potopu, a druhý jedná o věčném trestě a odměně.

V prvním díle této knihy jsme poznamenali, že filosofie Henochova aplikuje hermetické zákony na sféru sociální. Podle esoterního významu čísel 3, 4, 7, 8, 14 a 21, mohli bychom definovat osu sociálního hermetismu třemi základními a třemi vedlejšími pojmy: Zákon, Pravda a Plození — Osud, Vědění a Odměna.

Trojice první, základní, mohla by být nazvána příčinnou, druhá výslednou; v obou skryto jest pak tajemství morální zodpovědnosti.

Přesto, že exoterní tvář Henochovy knihy sestavena jest z pestré mosaiky antropomorfických obrazů a personifikací, a Henoch mluví s anděly, živly a dokonce i s bohem samotným, přivádí toto dílo svou esoterní náplní toho, kdo jej dovedl dokonale po této stránce pochopiti, k pólu zcela opačnému — jímž jest bezděčný, ukázněný a zákonitý automatismus osudovosti. Jelikož podle hermetické, v užším slova smyslu Henochovy filosofie zodpovědnost každého bytí jest přímo úměrná jeho vědění, objevuje se v Henochově knize legenda o prvním hříchu ve světle mnohem jasnějším a v rouše zcela odlišném od běžného typu biblického: vědění zbavuje první lidi, poznává rozdíly mezi dobrým a zlým, rajske blaženosti, neboť vyvolává automaticky protiklad — zodpovědnost a zvětšuje pokušení ztížením životních problémů:

„Toto jest Strom Vědění,“

vysvětluje Henochovi Rufael,

„z něhož tvoji prarodičové pojedli a tak dospěli k moudrosti a jejich oči byly otevřeny a poznali, že jsou nazí a byli ze zahrady vyhnáni...“

(K. H., díl V., kap. 32, v.6.)

Prokletí zodpovědnosti, jež nese s sebou vědění, skryto jest též v symbolickém líčení, obsaženém ve druhém a třetím díle knihy Henochovy, pojednávajícím o pádu andělů:

VI. 1. „Když se synové lidští rozmnožili, rodily se jim za těch dnů krásné a milostné dcery.“

2. Když pak je spatřili andělé, synové nebes, zatoužili po nich a pravili mezi sebou: „Nuže, vyvolme si ženy mezi dcerami lidskými, a zplodme si děti.“

3. „Jejich pán, Semjâzâ jim však řekl: „Bojím se, že nebudete mít odvahu, tento čin vykonati, a pouze já budu zodpovědný za váš pád!““

4. „Tu odpověděli mu všichni, řkouce: „Chceme všichni přísahati, že se tohoto úmyslu nevzdáme a všichni uskutečníme svůj záměr;““

5. „Tu všichni se zapřísáhli a zavázali navzájem zaklínáním. Bylo jich celkem dvě stě,“

6. „kteří za dnů Jaredových sestoupili na vrchol Hermonu. Nazvali toto pohoří Hermon, protože se na něm zapřísáhli a vzájemně zavázali zaklínáním.“

7. „Toto jsou jména jejich vůdců: Semjâzâ, jejich nejvyšší, Urâkîbarâmêel, Akibêel, Tâmiel, Râmuâl, Dânel, Ezêqêel, Sarâquijâl, Asâel, Armers Batraal, Anânî, Zaqêbê, Samsâvêel, Sartaeel, Turêl, Jomjâel, Arâzjâl.“

8. „Totot' jsou vůdcové dvou set andělů a všichni ostatní byli s nimi.“

VII. 1. „A vzali si ženy, a každý z nich si vyvolil jednu a počali k nim vcházeti a na nich se znečišťovati; učili je kouzlům, zaříkáním a řezání kořínků a dřev a vyjevili jim byliny.“

2. „Ony pak počaly a porodily obry tři tisíce loket vysoké,“

3. „kteří strávili všechnen výsledek lidské práce. Když už jim lidé ničeho dáti nemohli,“

4. „obrátili se obři proti nim, aby je pohltili.“

5. „A počali se prohřešovati na ptactvu, zvěři, plazech a rybách a maso mezi sebou požírati a krev píti.“

6. „Tu žalovala země na tyto nespravedlivé.“

VIII. 1. „Azâzêl učil lidi zhotovovati meče, zbraně, štíty, pancíře a ukázal jim kovy, i jak je zpracovávati a náramky a šperky, užívání líčidla na oči a krášlení víček, nejdražší a nejvybranější kameny a všeliká barviva.“

2. „A zavládlo mnoho bezbožnosti a oni páchali smilstvo, dostali se na scestí a všechno jejich konání bylo špatné.“

3. „Amêzârâk učil zaklínání a řezání kořínků, Armârôs rozvazování přísah a zaklínání, Baraqâl hvězdopravectví, Kôkâbêl znakům, Temêl astrologii a Asrâdêl o pohybu luny...“

Nehledíme-li k mysteriu osudovosti sexuálního zákona, skrytému v této legendě, můžeme doslovně citovati esoterní výklad Eliphase Léviho, tak jak jej napsal ve svých „Dějínách Magie“:

Toto líčení kabbalistické knihy Henochovy jest líčení téhož zhanobení tajemství vědy, které jinak zobrazeno vidíme v historii Adamova hříchu.

Andělé, synové boží, o nichž mluví Henoch, byli zasvěcenci magie a po svém pádu jí vyučili prostý lid prostořekými řečmi. Jejich úskalím byla rozkoš. Zamílovali se do žen a dali se ošiditi o tajemství královské hodnosti a kněžství.

Primitivní civilisace se zřítily, obři, to jest představitelé hrubé síly a bezuzdé žádostivosti, zápasili o svět, který jim nemohl jinak uniknouti, než ponořiv se ve vlny potopy, ve kterých zmizely všechny stopy minulosti.

Tato potopa představovala všeobecný zmatek, do kterého nezbytně padá lidství, poněvadž znásilnilo a zneuznalo harmonii přírody.

Hřích Samyasův (Semjâzâův) a Adamův jsou si podobny. Oba jsou strženi slabostí srdce, oba profanují strom vědy a jsou daleko zapuzeni od stromu života...“

Hvězdy našeho kosmu jsou Henochovi symbolem Osudu, jenž jest výsledkem poklesků proti Zákonu:

„... A hvězdy, jež se točí nad ohněm, jsou ony, které přestoupily zákon boží před svým východem, poněvadž nepřišly v době jim určené. A Jeho hněv svázal je až do času, kdy jejich provinění bude skončeno v Roce Tajemství...“

(K. H., díl IV., kap. 18 verš 15–16.)

Zánik nebo transformace osudovosti jest pak podle Henocha bezprostředně závislá na přeměně neb zániku bytí; planety, symboly osudovosti opisuje mnohdy Henoch popisem hor nebo příslušných kovů, chce-li vyjádřiti užitek, jež jejich vlivy nebo souvztažnosti přinášejí člověku; Anděl míru poučuje Henocha o zákoně osudu slovy:

„A hory, jež jsi viděl, železnou horu, horu měděnou, stříbrnou, zlatou, cínovou a olověnou, před Vyvoleným státi budou, jako strdí před ohněm a jako voda, která shora stéká přes ony vrchy, a slabé budou pod jeho nohama. A přijde jednou den, kdy nebude možno se spasiti ani zlatem, ani stříbrem, ani se zachrániti, ani uniknouti. A nebude železa na války ani pancíře; měď i cín bude bez užitku, a olovo nebude těženo. Všechny tyto věci zmizí a zničeny budou na povrchu zemském, až vyvolený objeví se před tváří Pána Duchů.“

Tím naznačili jsme krátce základní tése esoterní filosofie druhého Herma, „Písaře Spravedlnosti“, bytosti, která bude žíti do konce času, jsouc personifikací pravého vědění, a varovného hlasu pokolení lidskému.

Všichni mohou jej slyšeti, ale kdo rozumí jeho slovům?

Není dnes dětí, které se radují z Pohádek a málo jest těch, kteří dorostli k moudrosti, jež proniká k jejich skryté náplni...

Hermes-Thot

Byl-li egyptský bůh Thot, jež nazývali Řekové Hermesem, totožný s prvním Thovtem, nelze bezpečně zjistiti. V každém případě však hermetická filosofie, jako celek musí býti pokládána za dílo několika mudrců egyptské kultury, jejichž kolektivum jest označováno jednotným jménem Hermes Trismegistos.

Z díla posledního Herma, jež popisují soudobí a staří autorové jakožto velmi obsáhlé, zachovalo se pouze několik zlomků, z celé řady apokryfů pozdějšího původu jemu připisovaných. Nejpravděpodobnější zdá se býti domněnka, že třetí Hermes skutečně existoval v době zajetí Židů v Egyptě, že sebral všechna díla svého předchůdce i nejlepší plody esoterismu egyptského a sestavil tak určitý kodex, jenž byl kvintessencí veškerého tajného učení této země. Pravost této teorie zdá se potvrzovati několik historických záznamů a fakt, z nichž nejdůležitější jsou zápisky Josefa Flavia, který píše (Contra Apionem I., 14), že jakýsi Manethon, egyptský kněz, jenž žil ve třetím století před Kristem, sepsal řecky dějiny své vlasti, sahající až do nejstarších dob. Podle sdělení Syneklova užil Manethon jakožto pramenů nápisy, jež se zachovaly na posvátných sloupech vyryty prvním Thovtem, čili Hermem, a které pak přeložil syn Herma druhého — Agathodaemon do řeči lidové. Atribut „Druhý Uriai“, jež dávali Arabové druhému Hermovi, poukazuje rovněž na existenci dvou jedinců tohoto jména v Egyptě.

Počet Hermových knih jest neurčitý; Zmiňuje se o nich mimo jiné Plutarch (de Is. et Osir. 61), Seleukos udává jejich počet na dvacet tisíc, Manethon dokonce třicet šest tisíc, pět set dvacet pět. Nutno však vzíti v úvahu, že „knihy“ podle tehdejšího pojmu mohla značiti i pouze několikřádkový nápis. Klement Alexandrijský udává čtyřicet dva jemu známých hermetických spisů, z nichž deset vztahuje se na bohy a zákony, deset dalších zabývá se

chrámovým rituálem, deset obsahuje hierogramatickou vědu, to jest hieroglyfiku, kosmografii, chronografii, topografii a předpisy k uspořádání chrámového nářadí, čtyři jsou obsahu astrologicko-astronomického s návody k počítání tak zvaných horoskopů: První z těchto čtyř knih popisuje uspořádání stálic, druhá a třetí jedná o aspektech slunce a měsíce a fásích druhého, čtvrtá o pohybu ostatních oběžnic. Pak následují dvě knihy rituálních hymnů a posledních šest spisů obsahuje vědění pastofórské a jsou věnovány medicíně.

Německý egyptolog, Heinrich Brugsch (Ägyptische Zeitung r. 1871, str. 43 a dále, a Hierogl. Inschriften, str. 46 a dále) dokazuje, že tyto knihy jsou částečně vytesány na stěnách knihovny velkého chrámu v Edfu v neurovaném pořadí. Nejdůležitější z titulů těchto nápisů uvádíme:

„Kniha o tom, jenž jest v chrámě;“ „Kniha o každém druhu písařské práce;“

„Předpis k malování na stěnách a kánon proporcí;“ „Kniha o spravování chrámu;“ „Kapitola o zbavení se toho, co přináší bolesti;“ (lékařský spis);

„Kniha o osobách, jež patří ke chrámu;“ „Věda o pravidelném návratu slunce a měsíce;“ „Zákon o pravidelném návratu (oběhu) hvězd;“ „Výpočet všech míst a znalost toho, co v nich jest;“ „Sbírka předpisů k průvodům boha Hora z jeho templu o jeho slavnostech,“ atd.

V době panství Ptolemajovců vzniká pak novodobá hermetická literatura, která měla býti jakýmsi pokusem sblížení egyptskou filosofií s řeckou. Jest bezesporné, že spisy tohoto druhu souvisejí bezprostředně s knihami Thotovými, ač základní myšlenky egyptské jsou značně promíseny názory kultury řecké. Třebaže od této doby vznikla celá řada hermetických spisů, Thotovi nebo Hermovi přímo připisovaných, jako jest „Poimandres“ a jiné, nelze je dobře bráti v úvahu, prostě z toho důvodu, že není možno uspokojujivě oddělití původní jádro od pozdějších, jinorodých přídavků a dodatků.

Z textů, poslednímu Thotovi připisovaných, nemůžeme ani jeden bezpečně prohlásiti za původní; svým obsahem zasluhuje citování jedině t. zv. „Smaragdová deska“ — která — ač jest mnohými pokládána za podvrženinu, přece jenom poukazuje na dobu Thotovu.

Podle legendy podařilo se prý Alexandru Velikému objeviti Thotův hrob a v rukou Hermovy mumie nalezena byla destička ze smaragdu, na níž byl vyryt nápis, jenž v českém překladu zní takto:

„Jest pravdivé, jest jisté, jest skutečné, že to, co jest dole, jest jako to, co jest nahoře a to, co jest nahoře, jest jako to, co jest dole, aby dokonány byly divy jedině věci.“

„A jako všechny věci byly učiněny z jediného, za prostředkování jediného, tak všechny věci zrodily se z této jedině věci přizpůsobením.“

„Slunce jest jeho otcem, měsíc jest jeho matkou, vítr nosil jej ve svých útrokách, země jest jeho živitelkou.“

„On jest otcem universálního telesmatu celého světa.“

„Jeho síla jest celá, když byla proměněna v zemi.“

„Oddělíš zemi od ohně, jemné od hrubého, opatrně a nanejvýš moudře.“

„On vystupuje od země k nebi a zase znova sestupuje s nebe na zemi a přijímá sílu věcí hořících i doleních.“

„Takto budeš mít slávu celého vesmíru; veškerá temnota prchne před tebou.“

„Tu sídlí síla, ze všech sil nejmocnější, která překoná každou jemnou věc a pronikne každou věc pevnou.“

„Takto stvořen byl vesmír.“

„Odtud vzejdou přizpůsobení podivuhodná, jichž způsob jest zde.“

„Proto byl jsem nazván Hermes Trismegistos, maje tři části filosofie celého vesmíru.“

„Co jsem pověděl o magisteriu slunce, jest úplné.“

Bylo by zbytečno zabývat se bližším výkladem tohoto vpravdě hermetického zjevení, jehož lakonický a strohý sloh skrývá nespočetné pravdy, kondensované v několika řádcích; interpretace tohoto textu obsažena jest téměř v každém obsáhlejší hermetickém díle.

K pochopení hermetické filosofie v širším slova smyslu postačí, vytkneme-li si šest principiálních zákonů, jež „Smaragdová deska“ vymezuje:

1. Zákon analogií.
2. Zákon universální rovnováhy a jejího působce.
3. Zákon indukce.
4. Zákon polarit (plození).
5. Zákon prajednoty.
6. Zákon cirkulace.

O původu Smaragdové desky vyslovena byla celá řada domněnek; nehledě již k citované legendě, jedni mají tuto památku za starší čtyř tisíc let, jiní domnívají se, že text byl sepsán nějakým filosofem doby alexandrijské, ba vyskytly se i dohady, podle kterých Smaragdová deska jest apokryfem z pátého, dokonce i ze třináctého století po Kristu. Jelikož pak původní text tohoto rukopisu není dochován, nezbyvá, než porovnávat jeho obsah se základními zásadami a poučkami esoterismu egyptského:

Prvé dva zákony — analogií a universální rovnováhy jsou již známy filosofii ónské a byly vtěleny do ónského devatera již v nejstarších dobách Egypta, nehledě k tomu, že z doby XII. dynastie zachoval se nám pozoruhodný symbol (Tab. II. a), který vyjadřuje vlastně první větu „Smaragdové desky“: Znak PT, HRT, ve slovním významu „nebe“, HRJ, což jest přenesený význam pro pojem „nahore“, HAJT, t. j. „sál“, „místnost“ nebo „prostor“ nebo determinativ pro význam „nebe“ nakreslen jest nahore i dole; mezi nimi trůní bohyně MAAT — jež byla Egyptanům personifikací Pravdy.

Zákon polarit definuje již mythický děj, vztahující se na trojici Geb-Nut-Šov, a Prajednota jest analogií Pravodstva-Nun. Indukce a cirkulace vyplývá pak nezbytně logicky z předpokladů ostatních.

Vzhledem k tomu, že zásady, dosažené v textu „Smaragdové desky“ vyskytují se dokazatelně již ve staroegyptském esoterismu, nutno považovat domněnky o apokryfickém vzniku této památky v době alexandrijské, za absurdní, nedoložené a neuvážené. Jediné, co by mohl nejkrajnější skepticismus původnosti „Smaragdové desky“ vytknouti, jest možnost, že její text byl snad v pozdější době upravován, ač ani to není dosti pravděpodobné s ohledem na její lakonickou přesnost výrazů.

„Smaragdová deska“ jest snad jediným textem třetího Herma, ježž můžeme pokládati do jisté míry za autentický. Jinak jsme odkázáni na historické památky z doby Thotovy, v nichž za řadou symbolů jest skryto i jeho učení; jest jich mnoho; postačí však připomenouti dva základní: pyramidu, gigantický odkaz Egypta a malý trojúhelník s božským okem uprostřed, vytesaný na stěně jedné z jejích galerií: spojením čtyř živlů vzniká hmota, jejíž jakost řídí se

jejich daným poměrem. Čtyři trojúhelníky: — hle — boční stěny kolosa, jenž se sbíhá v bodě jediném — k obloze mířícím — „aby se naplnily zázraky věci jediné...“

A v srdci tohoto drtivého obra stojí Thot, a na dlani nese obětní chléb kónického tvaru. — A oko, jež v něm jest zakresleno, jest oko Horovo, oko přírody — oko z jehož slz povstali a povstávají lidé a jež jest symbolem oběti. Neboť ne vášně, nýbrž bolest plodí dokonalé dílo, a ne síla, ale slzy vytvořily člověka...

Slzy a obět': obětí vzkřísil člověk — Hor svého otce, a obětí vykupuje si lidstvo cestu k cíli, na něž přes moře věků ukazuje synům této země vrchol pyramid...

HERMES TRISMEGISTOS

Syntéza hermetických zákonů

Desatero příčin:

1. Počátek jest v Prabytí.
2. Prabytí jest nehmotná, nepředstavitelná, nezobrazitelná a nespočítatelná Jednota, stojící mimo prostor a čas.
3. Příčina povstala zjevením Jednoty v Prabytí.
4. Bytí povstalo zjevením kladu a záporu v Příčině.
5. Každé bytí má svoji analogii.
6. Klad tvoří zápor a zápor klad: jedno podmiňuje druhé.
7. Dvojpolarita jest podmínkou a příčinou času a života.
8. Každý pól jest sekundérně zdvojený.
9. Dvojnost cílí přes trojnost k jednotě.
10. Čtvernost jest působcem rovnováhy.

Desatero důsledků:

1. Příroda jest přímým plodem kosmu.
2. Smrt jest podmínkou života, nebytí jest podmínkou bytí.
3. Smrt není hranicí přírody.
4. Slovo jest živá síla, jež tvoří.
5. Láska má trojí poslání: ploditi, udržovati a křísiti.
6. Osud jest plodem poklesků bytí proti Zákonu.
7. Zánik, nebo přeměna osudovosti jest bezprostředně závislá na zániku nebo přeměně bytí.
8. Oběť jest evoluční cestou bytí.
9. Představitelný bůh jest bytostí podmíněnou lidskou obětí.
10. Zodpovědnost každého bytí jest přímo úměrná jeho vědění.

CHANU-NEZ

Sefirotické principy egyptské a jejich syntéza s jinými náboženskými systémy. (1. Egypt, 2. Babylonie, 3. Indie, 4. Kabbala.)

A.

1. NUN.
2. EL.
3. NIRVANA.
4. EN SOF.

I.

1. CHEPRER-RE-ATUM.
2. ANU-ENLIL-EA.
3. BRAHMAN.
4. KETHER.

III.

1. TEFNUT.
2. TIÁMAT.
3. ŠIVA.
4. BINA.

V.

1. NUT.
2.
3. AUM.
4. GEBURA.

II.

1. ŠOV.
2. ASARI. (Šilik-lu-Šar.)
3. VIŠNU.
4. CHOCHMA.

IV.

1. GEB.
2.
3. MAJA.
4. GEDULA.

VI.

1. NEBTHET.
2. NIN-ANNA. (Ahatu.)
3. HARANGHER-BEHAH.
4. TIFERETH.

VIII.

1. SUTECH.
2. LUGAL-EDINNA.
3. PRADIPAT.
4. HOD.

VII.

1. EVSIREV.
2. KINGU.
3. PURUŠA.
4. NECAH.

IX.

1. ESET.
2. NINA-IŠTARA.
3. PRAKRITI.
4. JESOD.

X.

1. HOR-HATHOR.
2. BAAL. (Marduk.)
3. PRANA.
4. MALKUTH.

Na několika stránkách tohoto skromného dílka snažili jsme se podati několik základních ideí filosofie staré celá tisíciletí.

Hrstku vody z Moře vědění jsme vzali, zachytivše pár slov z posvátné knihy legendárního Herma Trismegista, jehož svatou tvář rozeznáváme již jen jako útvary v zákmitech blesků, křižujících temnou oblohou současnosti.

Věříme, že ve starých templech posvátné země Khemi, kvetlo kdysi tajné učení, jež přivádělo člověka na okraj tohoto světa, z něhož vidí Věčné Východy Slunce Života a nové obzory, do nichž my ubozí nevědomí smrtelníci padáme jako slepci do propasti, když naše malicherná pouť na této zemi se skončí.

Nelítujeme, že jsme se nedali strhnouti pýchou dětí dvacátého věku a přiznáváme, že jsme tak zpozdilí, že věříme, že přijde den, kdy nová pokolení budou nucena plně uznati svůj závazek k odkazům velké kultury Starého Egypta, a filosofie jeho velekněze, třikrát svatého Thovta — Herma Trismegista.

BIBLIOGRAFIE

- Brugsch Heinrich: *Religion und Mythologie der alten Aegypter* - Leipzig 1891
Dillmann A.: *Das Buch Henoch* - Leipzig 1853
Eliáš Dr. Oldřich: *Magie a demonologie ve Staré Babylonii* - Praha 1923
Glauber: *Miraculum mundi de mercurio philosophorum* - Amstel 1653
Lasenic Pierre : *Egyptské hieroglyfy* - Praha 1935
Laurence: *Libri Enoch versio Aethiopica* - Oxford 1838
Lévi Eliphas: *Dějiny magie* - Praha 1935
Maspero G.: *Les Inscriptions des Pyramides de Saqqarah* - Paris 1894
Maspero G.: *Archéologie égyptienne* - Paris 1887
Tiedemann Dietrich: *Hermes Trismegists Poemander* - Berlin 1781
Vollmer B.: *Mythologie aller Völker* - Stuttgart 1859
Wilkinson J. G.: *A popular account of the ancient Egyptians* - London 1855
Zöckler Otto: *Die Apokryphen des Alten Testaments* - München 1891

Autorové arabští:

El Makrizi (1420)	}	
Abul Mahasin (1435)	}	spisy
Abdellatif (1200)	}	

a v textu uvedená.

vydalo nakladatelství Trigon v Praze 1990 jako fotoreprint 1. vydání z r. 1936